

Шановні колеги!

Незалежно від власного бажання кожен громадянин періодично вимушений звертатися до органів виконавчої влади, місцевого самоврядування за отриманням певної послуги. У минулому році до архівних установ України звернулося понад 400 тисяч громадян. У багатьох сучасних демократичних державах подібну діяльність органів виконавчої влади прийнято іменувати державними, адміністративними послугами. Мета запровадження адміністративної послуги полягає у створенні гарантій реалізації громадянами своїх конституційних прав, формуванні системи державного управління, яка стане близькою до потреб і запитів людей, а головним пріоритетом її діяльності буде служіння народів та національним інтересам.

Питання адміністративних послуг давно знаходиться в полі зору Президента і Уряду. Указом Президента України від 3 липня цього року затверджено заходи із забезпечення додержання прав фізичних та юридичних осіб щодо одержання адміністративних (державних) послуг. Протягом травня – липня поточного року прийнято 4 постанови Кабінету Міністрів України про утворення Комісії з питань удосконалення порядку надання державних та адміністративних послуг, про затвердження Положення про Реєстр державних та адміністративних послуг, про заходи щодо упорядкування державних, у тому числі адміністративних послуг та про схвалення Концепції проекту Закону України «Про адміністративні послуги».

У рамках правового забезпечення Урядом поставлено завдання законодавчо унормувати порядок надання органами виконавчої влади державних, адміністративних послуг і нормативно визначити саме

поняття “державні послуги”. Перед архівними установами також стоїть завдання щодо визначення і розмежування послуг, які надають архівні установи на державні, адміністративні та господарські, вироблення стандартів надання послуг.

Значна частина послуг, які надають архівні установи, є платними і саме про ці послуги сьогодні ми будемо говорити. Адже ці позабюджетні кошти є додатковим і нагально необхідним в сучасних економічних умовах джерелом фінансування архівів.

Завданням Держкомархіву залишалось і залишається забезпечення нормативно-правового підґрунтя для надання платних послуг архівними установами. Що вже зроблено у цьому напрямку?

Основні засади державної політики щодо надання архівними установами платних послуг встановлено статтею 35 Закону України „Про Національний архівний фонд та архівні установи”, в якій зазначено, що архівні установи можуть надавати за плату послуги з використання фізичними та юридичними особами відомостей, що містяться в архівних документах. Архівні установи можуть виконувати на платній основі роботи, пов'язані з науково-технічним опрацюванням і забезпеченням збереженості архівних документів, провадити іншу не заборонену законом діяльність з архівної справи і діловодства.

Внесено відповідні позиції щодо надання платних послуг до положень про державні архівні установи різних архівів: від Держкомархіву до архівного відділу райдержадміністрації. Те саме зроблено щодо архівних відділів міських рад. Водночас слід зазначити, що в типові положення про архівний відділ райдержадміністрації необхідно внести зміни, якими надати право архівним відділам затверджувати ціни, як це ми зробили з положенням про держархів області.

Повноваження архівних відділів міських рад щодо надання платних послуг та затвердження цін визначено у Примірному положенні про архівний відділ міської ради міста республіканського (Автономної Республіки Крим), обласного значення, затвердженого наказом Держкомархіву від 21.06.2002 р. № 49.

Перелік платних послуг, які можуть надаватися архівними установами, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 07.05.1998 № 639.

З метою вдосконалення системи власних надходжень архівних установ, що утримуються за рахунок бюджетних коштів, Держкомархів здійснює роботу щодо розширення переліку платних послуг. Так у 2004 році підготовлено і прийнято Кабінетом Міністрів постанову від 30.11.2004 № 1608, якою внесено зміни і доповнення до переліку платних послуг. У цьому році підготовлено проект постанови Кабінету Міністрів, в якому пропонується перелік платних послуг у сфері використання відомостей, що містяться в архівних документах, доповнити позиціями ”проведення семінарів з питань архівної справи”, ”проведення фото-, відео-, кінозйомок у приміщеннях архівної установи”; у сфері забезпечення збереженості архівних документів доповнити підпунктами ”консультування власників приватних архівних зібрань з питань архівної справи” та ”видавання документів з архівосховищ у процесі надання платних послуг”.

Напрями використання коштів, отриманих від надання платних послуг, визначено постановою Кабінету Міністрів України від 17.05.2002 № 659 “Про затвердження переліку груп власних надходжень бюджетних установ, вимог щодо їх утворення та напрямів використання”.

Постановою визначено, що кошти, отримані за надання послуг згідно з функціональними повноваженнями архівних установ, можуть

використовуватися на покриття витрат, пов'язаних з організацією та наданням цих послуг.

Кошти, отримані за оренду майна архівних установ, можуть використовуватися на утримання, обладнання, ремонт майна установ.

Порядок використання коштів регламентовано також постановою Кабінету Міністрів України від 25.06.2001 № 702 «Про порядок використання коштів, отриманих органами державної влади від надання ними послуг відповідно до законодавства, та їх розміри», в якій визначено, що кошти, одержані від надання платних послуг державними архівами області та районними архівними відділами спрямовують на витрати, пов'язані з наданням державними архівами та районними архівними відділами платних послуг, крім оплати праці державних службовців.

Порядок надання платних послуг державними архівними установами визначено наказом Держкомархіву від 16.09.1999 № 59, зареєстровано в Мін'юсті 29.09.1999 № 659/3952. Слід зазначити, що цей порядок давно застарів і на даний час потребує доопрацювання. Будемо Вам вдячні за пропозиції щодо удосконалення цього порядку, зокрема в частині оплати вартості робіт і послуг.

Порядок ціноутворення на роботи (послуги), що виконуються державними архівними установами, затверджено наказом Держкомархіву від 24.01.2001 №6 і зареєстровано в Мінюсті 27.02.2001 за №179/5370. Зазначений порядок також застарів і потребує доопрацювання, оскільки у ньому чітко не визначено, хто затверджує ціни кожній групі архівних установ.

При визначенні розміру плати можна використовувати Методичні рекомендації щодо визначення собівартості платних адміністративних послуг, затверджені наказом Мінекономіки від 28.09.2007 № 329.

У травні 2008 року набрав чинності наказ Держкомархіву "Про затвердження цін на роботи (послуги), що виконуються центральними державними архівними установами на договірних засадах".

Такий стан на сьогодні нормативно-правової бази надання архівними установами платних послуг.

Спираючись на існуючу нормативну базу архівні установи України активно працюють над наповненням спеціального фонду Державного бюджету.

У 2008 році кошти від надання платних послуг склали 4 млн. 925 тис. грн., (у 2007 р. – 4 млн. 140 тис. грн.).

Центральними державними архівами України від надання платних послуг було отримано 1 млн. 349 тис. грн. (у 2007 р. – 1 млн. 424 тис. грн.). Найактивніше у цьому напрямку працювали ЦДАГО (464,7 тис. грн.), ЦДКФФА (332,2 тис. грн.), ЦДІАЛ (290,9 тис. грн.).

На спецрахунки Державного архіву в Автономній Республіці Крим, державних архівів областей, міст Києва та Севастополя від надання платних послуг надійшло 3 млн. 576 тис. грн. (у 2007 р. – 2 млн. 715 тис. грн.). Найвагоміших позитивних результатів досягли державні архіви Полтавської (378 тис. грн.), Рівненської (358,8 тис. грн.), Миколаївської (276,6 тис. грн.), Хмельницької (252,3 тис. грн.), Тернопільської (236,9 тис. грн.) областей, міст Києва (260,1 тис. грн.) та Севастополя (246,3 тис. грн.).

За I квартал 2009 р. на спецрахунки архівних установ надійшло 1 млн. 31 тис. грн.

Надходження від надання державними архівами платних послуг спрямовувалися на покриття витрат, пов'язаних з виконанням ними функціональних повноважень, на утримання і ремонт майна архівних установ, зокрема на оплату праці – 1 млн. 400 тис. грн., на поточні

витрати – 2млн. 97 тис. грн., комунальні послуги – 283 тис. грн., капітальні видатки – 647 тис. грн.

Низка архівів спрямовує надходження на оплату праці співробітників госпрозрахункових відділів, які не є державними службовцями, та на утримання позаштатних працівників. Так, Держархів м. Севастополя утримує за спецрахунок 11,5 посад, держархів Рівненської області – 9, держархів Хмельницької області – 2. Центральні державні архіви також передбачають використання до 25% від суми надходжень на оплату праці співробітників-недержавних службовців.

Найбільш прибутковими послугами слід вважати оренду, розміщення реклами, надання послуг з науково-технічного опрацювання документів, консультування, виконання запитів (майнових, генеалогічних), надання документів на копіювання. Питому вагу надходжень становлять кошти, отримані на виконання міжнародних угод про співпрацю.

У минулому році за оренду майна архівні установи отримали 449 тис. грн., зокрема центральні архіви – 27,5 тис. грн., держархіви областей – 421,5 тис. грн.

Як уже зазначалося, значну частину коштів архівні установи отримують від надання послуг із упорядкування документів. У минулому році архівні установи отримали від впорядкування документів 687,5 тис. грн.

Якщо порівняти стан роботи госпрозрахункових підрозділів сьогодні і 20 років тому, то отримаємо таку картину.

У 1987 р. чисельність співробітників госпрозрахункових підрозділів державних архівів республіки по штату складала 372 одиниці, станом на 1 січня 2009 року - лише 144 одиниці, тобто кількість працівників госпрозрахункових підрозділів зменшилася на 70%. На сьогоднішній день взагалі відсутні госпрозрахункові

підрозділи у центральних держархівах, у держархівах областей чисельність співробітників госпрозрахункових підрозділів складає 59 осіб, у архівних відділах райдержадміністрацій – 49,5, у архівних відділах міських рад – 35,5 . Госпрозрахункові підрозділи працюють лише у 4 держархівах областей (Кіровоградській – 3,5 одиниці, Полтавській - 14, Рівненській- 9, Тернопільській-12) та м. Севастополі-11,5 одиниць. Госпрозрахункові підрозділи діють в архівних відділах райдержадміністрацій та міських рад 14 областей (Вінницькій – 3 особи, Волинській - 3, Дніпропетровській -15, Житомирській- 4, Закарпатській-4, Запорізькій- 1, Київській – 7, Кіровоградській – 1,5, Луганській – 2, Миколаївській- 2, Полтавській – 19, Херсонській- 3, Хмельницькій -5, Черкаській – 7,5 одиниці). Таким чином, у переважній більшості областей впорядкуванням документів займаються працівники відділів формування НАФ, командитні товариства та приватні підприємці.

Зрозуміло, чому ми сьогодні зібралися саме в Полтавській області, оскільки 23% працівників госпрозрахункових підрозділів працюють тут, і думаю, їм є чим поділитися з нами.

За звітами 1987 року госпрозрахунковими підрозділами впорядковано 401 тис. справ, зокрема 337тис. справ постійного зберігання і 64 тисячі справ з особового складу. У 2008 році впорядковано на договірних засадах 326,8 тис. справ, зокрема 144,7 тис. справ управлінської документації постійного зберігання і 182,1 тис. справ з особового складу, тобто загальні обсяги впорядкування на договірних засадах зменшилися майже на 20%, а впорядкування управлінської документації постійного зберігання - на 37%.

Слід відмітити, що центральні державні архіви майже не займаються впорядкуванням документів на договірних засадах. У минулому році три центральні архіви отримали за впорядкування

документів 91 тис. грн. (ЦДАВО – 86 тис. грн., ЦДНТА – 2,8 тис. грн., ЦДАМЛМ- 2,2 тис. грн.).

В середньому по республіці продуктивність праці в госпрозрахункових підрозділах у 1987 році складала 4,5 справи постійного зберігання за людино-день, у 2009 році – 4 справи.

Підсумовуючи свій виступ, хочу акцентувати ще раз увагу на низці нерозв'язаних питань у сфері надання платних послуг.

Кошти, отримані від надання платних послуг складають лише 7-10 % від суми загального фонду Державного бюджету.

Нагальним залишається питання удосконалення нормативно-правової бази з питань надання платних послуг. Зокрема, потребує змін Порядок ціноутворення на роботи (послуги), що виконуються державними архівними установами, Застосування у роботі нової редакції «Цін на роботи (послуги), що виконуються центральними державними архівними установами на договірних засадах» виявило ряд недоліків, припущених під час розробки. Деякі з них, зокрема, спричинили спад показників отримання прибутку.

Потребує розмежування надання державних, адміністративних та господарських послуг.

Відсутні стандарти надання послуг.

Наявний спад надходжень від упорядкування документів.

На жаль, при доопрацюванні проекту Державного бюджету на 2009 рік знову не враховано пропозиції архівної галузі щодо відновлення для архівних установ пільги зі сплати ПДВ, яка була встановлена Законом про податок на додану вартість. Державні архіви також втрачають відсоток прибутків, що надходять від виконання міжнародних угод, в розрахунках яких партнери не передбачають витрати на оплату архівами ПДВ. Крім того, виникає багато ускладнень через несплату (чи несвоєчасну оплату)

виставлених рахунків, гроші від яких не надходять, а ПДВ архів все одно зобов'язаний заплатити за фактом виставленого рахунку.

Неврегульованим залишається питання щодо порядку отримання оплати за послуги, надані фізичній особі – іноземцю, який проживає за межами України. Згідно чинного валютного законодавства державний архів-бюджетна установа має право на отримання валюти на свій валютний рахунок тільки від юридичної особи – резидента іншої країни. В деяких областях і досі існують проблеми з відкриттям валютних рахунків.

Проблемою також є небажання більшості районних державних адміністрацій, міських рад, всупереч діючому законодавству, включати до положень про архівні відділи права надавати платні послуги. Ускладненим є процес розробки цін архівними відділами та трудовими архівами, оскільки в них часто працює по 1-2 працівникам і немає бухгалтерів. І навіть ті архівні відділи, що надають платні послуги, отримують кардинально різний прибуток і результативність проведеної роботи нашої низової ланки, дуже низька. Для порівняння, Архівний відділ Ірпінської міської ради Київської області отримав від надання платних послуг майже 50 тис. грн., а Архівний відділ Рахівської райдержадміністрації Закарпатської області – 250 грн.

Існує проблема визначення вартості послуг, включених до переліку платних послуг, зокрема видача довідок, і вартістю адміністративних послуг. У нашому преїскуранті стоїть одна вартість довідки, а в розрахунках вартості адміністративної послуги - інша.

Підсумовуючи, хочу сказати, що сьогодні ми повинні сформулювати основні підходи нашої політики з цього питання. Перше принципове положення – ми не повинні ставити за мету дійти до самоокупності за рахунок надання платних послуг. Архівні установи

є бюджетними установами і ними мають залишатися. Друге – платні послуги мають розглядатися виключно, як доповнення до основної діяльності. Третє - формуючи програму дій ми повинні максимально розширити асортимент платних послуг, поширити передовий досвід їх надання. І основне - елементи соціального захисту. Ми повинні зважати на соціально-майновий стан громадян, що звертаються за послугою до архівної установи, створити гарантії реалізації громадянами своїх конституційних прав.

Дякую за увагу і прошу обговорити запропоновані позиції щодо поліпшення надання платних послуг архівними установами.

Правові аспекти створення та фінансування трудових архівів

Шановні колеги!

В юності ніхто не задумується над питанням, для чого потрібні документи з особового складу і що це за документи. Настає час оформлення пенсії і громадяни починають шукати інформацію, що підтверджує стаж роботи, розмір заробітної плати, а також можливість отримання різних пільг.

До 1990 р. процедура отримання необхідних відомостей для нарахування пенсії була простою і зрозумілою. Громадянин звертався до архіву або відділу кадрів установи, в якій він працював і швидко отримував необхідну інформацію. Коли в 90-х роках розпочався процес приватизації, ліквідації державних підприємств, створення комерційних структур, процес отримання довідок ускладнився, оскільки частина документів була втрачена.

Недосконалість законодавчої бази призвела до того, що питання забезпечення збереженості документів з особового складу довго не вирішувалося, лише в 2003р. в Законі України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” у ст.34 було закріплено процедуру зберігання і передавання документів з особового складу при ліквідації підприємств.

Неможливість отримати необхідну інформацію для призначення пенсії через відсутність документів з особового складу, великий суспільний резонанс стали причиною того, що архівні відділи райдержадміністрацій і міських рад були змушені прийняти документи з особового складу ліквідованих підприємств, установ і організацій.

У другій половині 90-х років, критична маса банкрутств і приватизацій, з одного доку, рішень про компенсації та пільги, з другого, накопичених в архівах документів тимчасового зберігання, а відтак і витрат сил і часу на довідкову роботу, з третього боку, спонукали Держкомархів підтримати ідею щодо створення в системі архівних установ, що діяла в державі, відокремленої мережі архівних установ, спеціалізованих на зберіганні саме таких категорій документів.

Це збіглося як раз з підготовкою нової редакції Закону про Національний архівний фонд. Так з'явилася стаття 29 “Інші місцеві архівні установи”, яка не зовсім вдало об'єднала два види архівних установ місцевого самоврядування. Але було зроблено головне: цей вид архівів з'явився у законодавстві.

Потім, у березні 2003 року, вдалося доповнити статтю 38 Закону “Про місцеве самоврядування”, теж, як тепер очевидно, неповно, оскільки право створювати трудові архіви надавалося тільки сільським, селищним та міським радам.

Отже, трудові архіви з'явилися в житті, з'явилися і в законі.

Завданням Держкомархіву залишалося (і залишається) нормативно забезпечити діяльність трудових архівів. Що вже зроблено у цьому напрямку?

Передусім внесено відповідні позиції щодо сприяння діяльності трудових архівів до положень про державні архівні установи різних архівів: від Держкомархіву до архівного відділу райдержадміністрацій. Те саме зроблено щодо архівних відділів міських рад.

Паралельно з цим законодавчий орган уточнив норму щодо звільнення державних архівних установ від обов'язків тимчасового зберігання виборчої документації, що не належить до НАФ – цю функцію було також передано трудовим архівам.

Розроблено примірне положення про трудовий архів.

Наказом Держкомархіву від 09.03.2006 № 30 затверджено нормативи чисельності основного персоналу трудових архівів.

Для врегулювання умов оплати праці працівників трудових архівів наказом Держкомархіву від 14.04.2008 № 70 внесено зміни до наказу Держкомархіву від 21.11.2005 № 138 “Про умови оплати праці працівників архівних установ на основі Єдиної тарифної сітки”.

Як уже зазначалося, основні засади державної політики щодо забезпечення збереженості соціально значущих документів для задоволення законних прав та інтересів громадян встановлено статтею 29 Закону України „Про Національний архівний фонд та архівні установи”.

Даним законом передбачено функціонування архівних установ для централізованого тимчасового зберігання архівних документів, нагромаджених у процесі документування службових, трудових або інших правовідносин юридичних і фізичних осіб на відповідній території (району, міста), та інших архівних документів, що не належать до Національного архівного фонду.

Діючим законодавством визначено, що утворення та утримання трудових архівів провадиться місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування. Однак у Законі України „Про місцеве самоврядування в Україні” у повноваженнях районних і обласних рад не прописано питання утворення та утримання трудових архівів.

Водночас через недостатність фінансування місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування досить повільно вживаються заходи щодо утворення трудових архівів.

Таким чином, для забезпечення гарантованої державної підтримки утворення та функціонування трудових архівів Держкомархів розробив проект Закону України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо порядку зберігання архівних документів, пов’язаних із забезпеченням соціального захисту громадян”.

Основною метою розробки зазначеного проекту Закону України є внесення змін до Закону України „Про місцеве самоврядування в Україні” та Бюджетного кодексу України, що дасть можливість забезпечити функціонування та гарантоване фінансування архівних установ, створених для тимчасового зберігання документів, що не належать до Національного архівного фонду, але є необхідними для соціального захисту громадян.

Одним із основних положень акта є доповнення статті 43 Закону України „Про місцеве самоврядування в Україні”, яка передбачає повноваження районних і обласних рад. До питань, які вирішуються районними і обласними радами пропонується додати питання централізованого тимчасового зберігання архівних документів, нагромаджених у процесі документування службових, трудових або інших правовідносин юридичних і фізичних осіб на відповідній території та інших архівних документів, що не належать до Національного архівного фонду.

Пропонується також доповнення статей 88, 89 та 90 Бюджетного кодексу України, що передбачають видатки, які здійснюються з бюджетів сіл, селищ, міст районного значення, з районних бюджетів та міст обласного значення, з бюджету АРК та обласних бюджетів і враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів, позицією „архівні установи для централізованого тимчасового зберігання архівних документів, нагромаджених у процесі документування службових, трудових або інших правовідносин юридичних і фізичних осіб на відповідній території (району, міста), та інших архівних

документів, що не належать до Національного архівного фонду (трудові архіви)».

Такий стан на сьогодні правової бази діяльності трудових архівів.

Тож як ситуація з трудовими архівами виглядає на сьогодні?

Можна констатувати, що завдяки зусиллям усіх зацікавлених органів, останнім часом процес створення трудових архівів в Україні в цілому прискорився.

Їх кількість значно збільшилася після прийняття розпорядження Президента від 13 квітня 2005 року. Так, у 2005 році було створено 138 трудових архівів, у 2006 році – 237, у 2007 році -157 і вже протягом січня–липня 2008 року ще 91 архів. За станом на 01.08.2007 в Україні функціонує 948 трудових архівів.

На підставі отриманих Держкомархівом даних слід відмітити, що з числа трудових архівів лише 210, тобто, лише кожен п'ятий, є юридичною особою. Лідерами зі створення трудових архівів зі статусом юридичної особи є Вінницька (21), Житомирська (17), Миколаївська (16), Київська (15), Волинська (14), Полтавська (13) області. Незначну кількість трудових архівів зі статусом юридичної особи створено в Львівській (1), Дніпропетровській (2), Закарпатській (2), Запорізькій (3) областях. Жодного трудового архіву зі статусом юридичної особи не створено в Автономній Республіці Крим, Івано-Франківській області, мм. Києві та Севастополі. Частково це пояснюється тим, що понад 60% трудових архівів створено при сільських, селищних радах. Переважна більшість з них функціонує в Автономній Республіці Крим (133) та Сумській області (174). Значна кількість трудових архівів при сільрадах є в Херсонській (35 із 52), Запорізькій (32 із 50), Дніпропетровській (30 із 44), Донецькій (17 із 62) областях. Однак, створення таких архівів при сільських, селищних радах, на наш погляд, є половинчатою мірою.

Адже законодавець визначив базові параметри такої установи: централізація на рівні району, міста (див. згадану ст. 29 архівного закону). До того ж витрати на утримання однієї справи і роботу з нею за умови дотримання усіх нормативних вимог у таких архівах є надмірними. Крім того, ці архівні установи несуть мінімальне навантаження. В них зберігається лише 11% документів з особового складу, працює 11% працівників, у 2007 році ними виконано лише 14,5% запитів від загальної кількості запитів, виконаних трудовими архівами.

Інформація з місць свідчить, що частина трудових архівів створено лише “на папері”, вони поки що не функціонують.

За даними державних архівів областей за перше півріччя 2008 р. на створення та утримання трудових архівів витрачено 7 млн. 527 тис. грн. Це 1323 грн. в місяць на архів. Тому трудові архіви недостатньо забезпечені належним обладнанням, протипожежними засобами, охоронною сигналізацією, комп'ютерами, копіювальною технікою та кадрами.

Проте на наші спроби внести відповідну позицію до Бюджетного кодексу України, яка б давала правові підстави закладати до проекту місцевого бюджету кошти на утримання трудового архіву, тобто робити це чітко за законом, Мінекономіки відповіло, що, мовляв, цього не треба робити, адже у Державній програмі розвитку архівної справи на 2006 – 2010 роки гроші вже заплановано. Нагадаю, Державною програмою розвитку архівної справи в Україні на трудові архіви передбачено витратити протягом 2006 – 2010 років 13 млн. 775 тис. грн., тобто по 2906 грн. на рік. На сьогодні, цих коштів для створення і утримання трудових архівів недостатньо, по цій позиції Держпрограми при її доопрацюванні необхідно внести зміни і доповнення.

Фінансування трудових архівів здійснюється, як правило, за рахунок місцевих бюджетів та платних послуг, що надають ці архіви. Для покращення матеріальної бази архівів в окремих випадках вдається вишукати спонсорські та інші позабюджетні кошти.

Серед низки не визначених до кінця питань, зокрема є питання щодо розцінок за платні послуги, що здійснюють трудові архіви. З метою врегулювання цієї проблеми Держкомархів переглядає Порядок ціноутворення на роботи (послуги), що виконуються державними архівними установами, затверджений наказом Держкомархіву від 24.01.2001 №6.

Незважаючи на незавершеність процесу формування мережі трудових архівів в Україні та проблеми щодо їх фінансування, правового статусу, організації роботи слід відзначити, що трудовими архівами вже здійснюється вагомий робота, спрямована на захист законних інтересів громадян, збереженості документів, що відбивають трудові відносини. Так, зараз у цих архівах зберігається понад 3 млн. 356 тис. справ, з них 2 млн. 667 тисяч справ з особового складу ліквідованих підприємств, установ, організацій та 689574 справи тимчасового зберігання. Рік тому у трудових архівах зберігалось 2,1 млн. справ, з них 1,9 млн. справ з особового складу ліквідованих

підприємств, установ, організацій. Найбільша кількість справ з особового складу зберігається в трудових архівах Полтавської (210 тис.), Одеської (170 тис.), Сумської (158 тис.), Донецької (131 тис.) областей.

Штатна чисельність працівників трудових архівів у порівнянні з 2006 роком збільшилася на 17 відсотків, сьогодні у цій ланці архівної системи працює 669 осіб. Протягом 2007 року вони виконали понад 150 тис. запитів громадян. Найбільшу кількість запитів виконано у Донецькій(24091), Вінницькій (13606), АРК (11377), Одеській (9952),Полтавській (8668), Хмельницькій (8350) і Херсонській (7183) областях.

Найбільші площі для трудових архівів виділено в Донецькій області, Автономній Республіці Крим, Вінницькій та Хмельницькій областях. Проте, в більшості областей вже не вистачає архівосховищ для приймання соціально значимих документів. Це пояснюється тим, що трудові архіви прийняли виборчу документацію тимчасового зберігання.

У зв'язку із збільшенням кількості трудових архівів з'явилася тенденція зменшення надходжень до архівних відділів держадміністрацій і міських рад документів з особового складу. Так, наприклад, у 2004 та 2005 роках у загальних обсягах комплектування архівних відділів держадміністрацій і міських рад понад половину документів було із особового складу. У 2006 році вперше на 31 відсоток у порівнянні з 2005 роком скоротилися обсяги приймання таких документів до архівних відділів райдержадміністрацій та міських рад. Проте, процес цей ще далекий від завершення. На сьогодні архівні відділи райдержадміністрацій та архівні відділи міських рад зберігають 1 млн. 708 тис. справ з особового складу. Водночас в архівних підрозділах підприємств, установ, організацій районного і міського рівня на сьогодні зберігається понад встановлені роки майже 452 тис. справ Національного архівного фонду.

Це лише основні проблеми створення і організації діяльності трудових архівів і вирішувати їх необхідно негайно, оскільки від цього залежить соціальна захищеність громадян.

Але коли вже трудовий архів прийняв документи, постає ряд інших питань.

На перший план виступають проблеми забезпечення фізичної збереженості документів. Часто-густо архів приймає документи з особового складу в незадовільному фізичному стані. Документи ліквідованих

підприємств, організацій зберігаються в непристосованих для зберігання приміщеннях: підвалах, виробничих приміщеннях, гаражах. Документи рвуться, покриваються пліснявою. Їх потрібно сушити, обробляти. Але в трудових архівах відсутні сушильні камери, витяжні шафи.

Частина документів, що надходять на зберігання потребує впорядкування.

У зв'язку з тим, що запитів соціально-правового характеру надходить дуже багато, документи з особового складу використовуються дуже інтенсивно, вони швидко приходять в непридатний стан і потребують реставрації. А в трудових архівах відсутні посади реставраторів, що впливає на забезпечення збереженості документів з особового складу. Нестандартні розміри документів при розміщенні їх на стелажах створюють додаткові складнощі працівникам трудових архівів.